

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sžak/13/2017
Identifikačné číslo spisu: 1017200136
Dátum vydania rozhodnutia: 26.09.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1017200136.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Igora Belka a členov senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca, PhD. a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci sťažovateľa (pôv. žalobca): H. B., nar. XX.XX.XXXX, štátna príslušnosť Afganská islamská republika, číslo slovenského povolenia na pobyt ev. č. RL1435160, posledný trvalý pobyt v krajine pôvodu mesto E., mestská časť L., V. O., bez ďalšieho bližšieho označenia, provincia E., t. č. Z.A. L. X, C., Slovenská republika, zastúpený: ADRA- Adventistická agentúra pre pomoc a rozvoj, o.z., mimovládna organizácia so sídlom Cablkova 3 Bratislava, proti žalovanému: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Migračný úrad, Pivonková 6, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia o neudelení azylu, o kasačnej sťažnosti sťažovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 7SaZ/2/2017-28 zo dňa 25. apríla 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 7SaZ/2/2017-28 zo dňa 25. apríla 2017 m e n í t a k , že rozhodnutie žalovaného ČAS: MU-547-104/PO-Ž-2013 zo dňa 09.12.2016 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .
Sťažovateľovi právo na náhradu trov konania p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Žalovaný rozhodnutím ČAS: MU-547-104/PO-Ž-2013 zo dňa 09.12.2016 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) podľa § 13 ods. 1 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zák. č. 480/2002 Z.z.“) neudelil sťažovateľovi azyl.

2. Preskúmané rozhodnutie odôvodnil tým, že v danom prípade neboli splnené podmienky pre udelenie azylu, nakoľko sťažovateľ do konania nepredložil žiadne nové doklady o svojej totožnosti, prípadne podklady na zdôvodnenie jeho žiadosti o azyl. Sťažovateľ v konaní nepredložil dôkazy, ktoré by mohli svedčiť o tom, že by z dôvodu jeho postavenia či funkcie mohol byť cieľom násillia zo strany Talibanu,

t.j. nepreukázal, že by v jeho prípade išlo o prípad, ktorý by bol svojou povahou jedinečný. Sťažovateľ ani jeho sestry neboli politicky aktívni a výkon povolania tlmočníka nemožno spájať s politickým presvedčením, pokiaľ ho daná osoba verejne nevyjadruje. Zároveň poznamenal, že v Kábule je situácia pre tlmočnikov omnoho bezpečnejšia ako v iných oblastiach Afganistanu.

3. Sťažovateľ netvrdil, že by bol v Afganistane prenasledovaný pre svoju príslušnosť k tadžickej národnosti. Sťažovateľovi nehrozí žiadna z foriem prenasledovania taxatívne vymenovaných v § 2 zák. č. 480/2002 Z.z. Neboli naplnené dôvody na udelenie azylu na území Slovenskej republiky z dôvodu opodstatnenosti jeho obáv z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, a z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine tak, ako to vyplýva zo zák. č. 480/2002 Z.z. a z Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951. Sťažovateľovi bola poskytnutá doplnková ochrana, na základe jeho žiadosti bola predĺžená až do 29.04.2017 s tým, že v prípade, ak sa situácia v Afganistane zasadne nezmení, je predpoklad, že mu bude naďalej predĺžovaná, teda nehrozí, že by bol sťažovateľ nedobrovoľne vrátený do krajiny pôvodu.

II.

Konanie na krajskom súde

4. Sťažovateľ podal proti preskúmanému rozhodnutiu na Krajský súd v Bratislave správnu žalobu vo veci azylu podľa Štvrtej hlavy Tretej časti zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) s nasledujúcimi žalobnými bodmi (§ 182 ods. 1 písm. e/ S.s.p.):

- konštatovanie o nenaplnení zákonných podmienok na udelenie azylu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia a
- zistenie skutkového stavu je nedostačujúce na posúdenie veci.

5. Krajský súd v Bratislave v konaní podľa ust. § 207 a nasl. S.s.p. pri neformálnom posudzovaní žaloby (§ 206 ods. 3 S.s.p.) zistil, že sťažovateľovi nebolo možné vyhovieť z nasledujúcich dôvodov.

6. Žalovaný vyhľadal a do spisu založil relevantné informácie, obsahovo sa viažuce na dôvody žiadosti o azyl, uvádzané sťažovateľom. Z ich obsahu získal dostatok informácií, potrebných k posúdeniu sťažovateľovej žiadosti o azyl. Žalovaný posudzoval aj možnosti prenasledovania sťažovateľa neštátnymi subjektmi, a to z dôvodu prisudzovaného politického presvedčenia v súvislosti s jeho činnosťou pre americkú armádu vychádzajúc z Príručky UNHCR, podľa ktorej pri vyhodnocovaní potrieb medzinárodnej ochrany žiadateľov o udelenie azylu z Afganistanu je zrejmé, že existujú tzv. potenciálne rizikové profily osôb, kde príručka vymenúva aj tlmočnikov, pričom je ich možné z hľadiska tohto členenia zaradiť k civilistom spojených alebo vnímaných ako podporujúcich Afganské národné bezpečnostné sily alebo medzinárodné vojenské sily. Vzhľadom na to, že sťažovateľ nebol vystavený prenasledovaniu z dôvodov zastávania určitých politických názorov, neboli splnené podmienky na udelenie azylu podľa § 8 zák. č. 480/2002 Z.z.

7. K námietke sťažovateľa, týkajúcej sa jeho aktivít (zamestnania) ako aj zamestnania jeho sestier ako tlmočníčok pre americkú armádu krajský súd uviedol, že: „žalovaný posúdil politický názor voči praktikám a cieľom militantného hnutia Taliban pôsobiaceho na území Afganistanu z dôvodu odmietnutia spolupráce s príslušníkmi tohto hnutia, pričom uviedol, že sťažovateľa, ako aj jeho dve sestry s príslušníkmi Talibanu priamo pri výkone povolania do styku neprišli“. Sťažovateľ nebol nikdy trestne stíhaný a v krajine pôvodu nemal žiadne problémy s bezpečnostnými alebo inými zločkami štátu. Sťažovateľovi sa príslušníci Talibanu nevyhrážali, osobne ho nekontaktovali ani nezastrašovali, čo pri skúmaní objektívneho prvku bolo podstatnou skutočnosťou.

8. Výkon povolania tlmočníka podľa krajského súdu nespĺňa danú charakteristiku sociálnej skupiny v zmysle zák. č. 480/2002 Z.z. Preto nemožno prípad sťažovateľa subsumovať pod prenasledovanie z dôvodu príslušnosti k sociálnej skupine. Tlmočník pracujúci pre medzinárodné zložky v Afganistane

patri k rizikovej skupine a z nej vyplývajúce bezpečnostné riziká majú svoje miesto pri posúdení, či žiadateľ o udelenie azylu spĺňa predpoklady pre poskytnutie doplnkovej ochrany.

9. Žalobný bod, v ktorom sťažovateľ namietal nedostatočné zistenie skutkového stavu nepovažoval za dôvodný. Sťažovateľ neuviedol také dôvody na udelenie azylu, ktoré by zakladali dôvod na jeho udelenie. V krajine pôvodu voči nemu nebolo vedené trestné konanie, nebol väznený, zatknutý ani zadržaný, nemal žiadne problémy so štátnymi orgánmi, nebol vystavený mučeniu, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu. Sťažovateľ nesplnil žiadnu z podmienok na udelenie azylu na Slovensku, ktoré sú uvedené v § 8 a § 10 zák. č. 480/2002 Z.z. Sťažovateľovi nehrozí žiadna z foriem prenasledovania vymenovaných v § 2 zák. č. 480/2002 Z.z. Sťažovateľovi nehrozia v krajine pôvodu žiadne konkrétne problémy súvisiace s individuálnymi dôvodmi. Jeho problémy sú všeobecného charakteru, teda hrozba neselektívneho násillia z dôvodu pretrvávajúcej nestabilnej bezpečnostnej situácie v krajine pôvodu.

III.

Konanie na kasačnom súde

A)

10. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľ v zákonnej lehote podal kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v

- § 440 ods. 1 písm. f) S.s.p., t.j. krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces;

- § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p., t.j. krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a

- § 440 ods. 1 písm. h) S.s.p., t.j. krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu.

11. Sťažovateľ v nasledujúcich sťažnostných bodoch v súlade s § 445 ods. 1 písm. c) S.s.p. najmä uviedol, že krajský súd:

- sa nevysporiadal s argumentmi sťažovateľa, uvedenými v správnej žalobe;

- neuviedol v napadnutom rozsudku žiadne závery ohľadom sťažovateľom namietanej tadžickej národnosti a postavenia tejto menšiny v krajine pôvodu a zároveň nie je zrejmé z akých skutočností žalovaný dospel k záveru o tom, že Kábul je bezpečným miestom pre túto menšinu;

12. Poukázal na skutočnosti, ktoré pri vstupnom pohovore uviedol, a to že na neho a jeho otca v roku 2011 zaútočili neznámi ozbrojenci, pričom v dôsledku zranení sťažovateľov otec zomrel v nemocnici. Sťažovateľove sestry pracovali ako tlmočnice pre medzinárodné sily a sťažovateľ pracoval ako predavač v objekte americkej vojenskej základne v Kábule. Preto sa domnieval, že práve z tohto dôvodu boli napadnutí. Krátko po otcovej smrti sa sťažovateľovi vyhrážali, aby jeho sestry prestali pracovať ako tlmočnice a dva týždne po otcovej smrti sťažovateľa opätovne napadli neznámi muži, udreli ho palicou, no tento útok neoznámil polícii.

13. Krajský súd ako aj žalovaný sa s týmito argumentmi nijako nevysporiadal. Krajský súd len poukazoval na správnosť rozhodnutia žalovaného, no neuviedol dôvody.

14. Sťažovateľ mal za to, že „rozsudok krajského súdu je porušením ústavnoprávne a medzinárodnoprávne garantovaných základných princípov a zásad materiálneho právneho štátu, najmä princípu materiálnej spravodlivosti a materiálnej ochrany zákonnosti vrátane princípov riadneho a spravodlivého procesu, princípu právnej istoty, a princípu predvídateľnosti práva vrátane predvídateľnosti rozhodnutí orgánov verejnej moci, ako aj princípu ochrany legitímnych očakávaní a tiež

princípu, že právo nemôže vzniknúť z bezprávia a nespravodlivosti".

15. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti navrhol, aby kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zruší preskúmané rozhodnutie a vec vráti žalovanému na ďalšie konanie.

B)

16. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti zo dňa 20.07.2017 uviedol, že sa jedná iba o domnienku sťažovateľa o tom, že boli s otcom napadnutí z dôvodu zamestnania jeho sestier. Vzhľadom na nepokojnú situáciu v krajine pôvodu sa mohlo jednať o lúpežné prepadnutie.

17. Sťažovateľ ani jeho sestry neboli politicky aktívni a o svojom zamestnaní nehovorili. Navyše jeho sestry vykonávali zamestnanie v Kábule, kde je situácia pre tlmočníkov lepšia. Sťažovateľova matka a druhá sestra zostali v Kábule, čo podľa vyjadrenia žalovaného znižovalo dôveryhodnosť jeho tvrdení.

18. Sťažovateľ neprišiel s členmi Talibanu do kontaktu, výkon jeho povolania nespadá pod charakteristiku pojmu sociálna skupina v zmysle zák. č. 480/2002 Z.z. Príslušnosť k tadžickej národnosti sťažovateľ ako dôvod žiadosti o azyl v konaní neuvádzal. Sťažovateľ v priebehu konania o udelenie azylu nepreukázal také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali zmenu preskúmaného rozhodnutia. Preto záverom navrhol, aby kasačný súd napadnutý rozsudok potvrdil.

III.

Právny názor kasačného súdu

19. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S.s.p.) predovšetkým postupom podľa § 452 ods. 1 v spojení s § 439 S.s.p. preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a z toho vyplývajúce možné dôvody jej odmietnutia. Po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ v lehote včas (§ 443 ods. 1 S.s.p.) s prihliadnutím na neformálnosť posudzovania kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 2 v spojení s § 206 ods. 3 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu, a jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave je potrebné zmeniť tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku (§ 462 ods. 2 S.s.p.).

20. Rozhodol v lehote vymedzenej v ustanovení § 458 ods. 1 S.s.p. bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 26. septembra 2017 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

21. Kasačný súd v súvislosti so sťažovateľom uplatneným kasačným dôvodom uvedeným pod § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p. (t.j. nesprávne právne posúdenie veci /merita/) udáva, že s týmto zákonodarca spája právnu situáciu, kedy krajský súd na správne a zákonným spôsobom zistený skutkový stav (§ 440 ods. 1 písm. f/ S.s.p.) bez väd zaťažujúcich jeho rozhodovanie (písmena a/ až f/) aplikuje právnu normu v merite veci bez možnosti opory v doterajšej ustálenej rozhodovacej praxi kasačného súdu.

22. Vo vzťahu k uplatnenému dôvodu kasačnej sťažnosti, t.j. že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (kasačný dôvod podľa § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.) musí kasačný súd s prihliadnutím na zásadu kontinuálneho výkonu štátnej moci (čl. 1 ods. 1 veta prvá ústavy Slovenskej republiky) zdôrazniť, že doterajšia ustálená judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky chápe takto sformulovaný sťažnostný dôvod zakotvený v § 440 ods. 1 písm. g) S.s.p. vo vzťahu k meritu prejednávanej veci, t.j. na prvom mieste ako nesprávnu aplikáciu právnej normy (hypotéza ako právny skutkový stav a dispozícia) na riadne zistený faktický skutkový stav vyplývajúci z merita veci, na druhom mieste ako nesprávny výber ustanovenia a v neposlednom rade ako nesprávny výber právneho predpisu.

23. V súvislosti s uvedeným kasačným súdom musí zdôrazniť, že v aplikačnom postupe krajského súdu pri rozhodovaní o merite sporu zistil pochybenie v otázke právneho posúdenia v merite veci odôvodňujúce potrebu zmeny napadnutého rozsudku krajského súdu a tento dôvod kasačnej sťažnosti preto považoval za dôvodný.

24. Z administratívneho spisu žalovaného vyplýva, že sťažovateľ prvýkrát požiadal o udelenie azylu na území Slovenskej republiky dňa 06.12.2013 z dôvodu, že sa mu v krajine pôvodu vyhrážali zabitím. Pri vstupnom pohovore dňa 12.12.2013 a dňa 13.02.2014 uviedol, že po vstupe na územie Slovenskej republiky zo strachu uvádzal nesprávne meno, nakoľko nevedel v akej krajine sa nachádza. Na konci vstupného pohovoru uviedol svoju skutočnú identitu. V roku 2010 ukončil 12 ročné štúdium na základnej a strednej škole a následne pracoval v Kábule 6 mesiacov ako kontrolór vstupu a strážnik pre stavebnú firmu s názvom Company Zapar, ktorá sídlila vo vnútri vojenského tábora NKS - New Kabul campau. Počas tohto zamestnania ako aj po jeho ukončení pracoval ako predajca bižutérie na trhoviskách vo vojenských táboroch v Kábule. Jeho dve sestry pôsobili ako tlmočnice pre cudzie bezpečnostné zložky vo vojenských táboroch, resp. na americkom veľvyslanectve. Sťažovateľovi sa vyhrážali neznámi ľudia, že ako muž má povinnosť zabrániť svojim sestrám vykonávať uvedenú prácu tlmočníčok. Sťažovateľ bol následne prepadnutý a zbitý. Ďalej uviedol, že bol prepadnutý s otcom, pričom sťažovateľ bol zbitý a jeho otec následkom fyzického útoku zomrel. Podľa jeho vyjadrení neznáme osoby sa vyhrážali jemu a jeho rodine častejšie (telefonicky alebo formou listu). Uvedené skutočnosti uviedla aj sťažovateľova sestra, ktorá rovnako požiadala o azyl na území Slovenskej republiky, v konaní pred súdom, vedenom pod sp. zn. 1Sža/52/2014. Kvôli uvedeným vyhrážkam, po ktorých nasledovali aj fyzické útoky sťažovateľ ušiel z krajiny pôvodu. Dôvodom jeho obáv bol práve strach z útokov na jeho osobu, z dôvodu zamestnania jeho sestier.

25. Rozhodnutím žalovaného zo dňa 05.05.2014 žalovaný neudelil sťažovateľovi azyl a poskytol mu doplnkovú ochranu na jeden rok. Na opravný prostriedok podľa tretej hlavy piatej časti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“) Krajský súd v Bratislave zrušil vyššie uvedené rozhodnutie žalovaného. Po doplnení dokazovania ďalším pohovorom zo dňa 20.01.2015 a informáciami z ODZS, a to MU-ODZS-2015/000037 zo dňa 20.01.2015, MU-ODZS-2014/000065 zo dňa 10.10.2014, MU-ODZS-2015/000037 zo dňa 02.02.2015, MU-ODZS-2015/000037 zo dňa 23.01.2015, MU-ODZS-2015/000134 zo dňa 20.05.2015, ako aj informáciami z tlače žalovaný rozhodnutím zo dňa 07.09.2015 č. MU-547-74/PO-Ž-2013 sťažovateľovi neudelil azyl. Uvedené rozhodnutie bolo potvrdené rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č.k. 9Saz/24/2015-23, ktorý bol rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sža/7/2016 zo dňa 07.06.2016 zmenený tak, že rozhodnutie žalovaného zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

26. Vo vyššie uvedenom rozsudku najvyšší súd uviedol, že je potrebné žiadosť sťažovateľa posúdiť v súvislosti s prípadom jeho sestry (žiadateľky o udelenie azylu na území Slovenskej republiky). Žalovaný mal dať odpoveď na otázku, či výkon povolania - tlmočnice pre americkú armádu mohol byť vnímaný ako politická oponentúra, a či v krajine pôvodu hrozí, že takéto osoby sú predmetom útokov zo strany neštátnych subjektov - príslušníkov náboženských a militantných skupín a súčasne, či sú štátne orgány schopné poskytnúť efektívnu ochranu pred prípadnými hrozbami. Následne bude potrebné skúmať, či neuposlušnosť príkazov a vyhrážok sťažovateľovi, teda jeho neochota spolupracovať s pôvodcami prenasledovania môže byť považovaná za politickú oponentúru.

27. V ďalšom (aktuálnom) konaní boli obstarané informácie z ODZS o tlmočníkoch v Afganistane (MU-ODZS-2016/000038-53 zo dňa 31.10.2016) a so sťažovateľom bol vykonaný ďalší pohovor dňa 29.09.2016, v ktorom uviedol rovnaké dôvody, pre ktoré žiada o udelenie azylu, pričom v jeho pohovore sa vyskytli nezrovnalosti pokiaľ ide o spôsob zabitia jeho otca (tento mal zomrieť na následky postrelenia).

28. K veci je potrebné uviesť, že vo veciach medzinárodnej ochrany zohráva mimoriadne dôležitú úlohu dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl a v tomto kontexte i jeho vlastná celková dôveryhodnosť. Pravdivosť tvrdení žiadateľa a dôveryhodnosť jeho osoby sú základom, z ktorého je v azylovom konaní

nutné vychádzať. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v skoršej judikatúre (rozsudok NS SR sp. zn. 1Sža/10/2013 zo dňa 9.4.2013) uviedol, že nie je povinnosťou žiadateľa o azyl, aby prenasledovanie svojej osoby preukazoval inými dôkaznými prostriedkami než vlastnou dôveryhodnou výpoveďou. Naopak povinnosťou správneho orgánu je to, aby v pochybnostiach zhromaždil všetky dostupné dôkazy, ktoré dôveryhodnosť výpovede žiadateľa o azyl vyvracajú alebo sponchyňujú.

29. Rovnako nie je povinnosťou žiadateľa o azyl svoje obavy z prenasledovania podradiť pod konkrétny dôvod v zmysle zákona o azyle. Je úlohou správneho orgánu analyzovať ucelenú výpoveď žiadateľa o azyl v kontexte dôvodov uvedených v ust. § 8 zák. č. 480/2002 Z.z.

30. Pokiaľ sa teda sťažovateľ po celú dobu správneho konania držal jednej dejovej línie, jeho výpoveď je možné i napriek drobným nezrovnalostiam označiť za konzistentnú a za súladnú s dostupnými informáciami o krajine pôvodu, potom je potrebné z takejto výpovede vychádzať. Navyiac, tvrdenia uvádzané sťažovateľom v priebehu správneho konania sa v podstatných bodoch stotožňuje s tým, čo uviedla jeho sestra, o čom má odvolací súd vedomosť z konania vedeného na tunajšom súde pod sp. zn. 1Sža/52/2014. Hoci výpoveď sťažovateľa žalovaný nepovažoval za nedôveryhodnú, nebolo namieste sponchyňovať ním uvádzané dôvody žiadosti o azyl na základe nezrovnalostí vyskytujúcich sa v podrobnostiach o spôsobe zabitia sťažovateľovho otca (bodnutie nožom alebo postrelenie).

31. Naopak z vyššie, opakovane popísanej dejovej línie je zrejмый stupňujúci tlak voči osobe sťažovateľa. Skutočnosť, že sťažovateľ z dôvodu zamestnania jeho sestier (ako hlava rodiny/ muž v rodine) už v minulosti čelil vyhrážkam a útokom zo strany neštátnych pôvodcov ako aj smrť jeho otca pri jednom z týchto útokov je dôležitým znakom opodstatnenosti jeho obáv z prenasledovania.

32. K argumentácii žalovaného týkajúcej sa posúdenia sťažovateľových obáv z prenasledovania z dôvodu politického presvedčenia kasačný súd uvádza, že pre posúdenie tejto otázky nemusí byť podstatným, či sťažovateľ bol politicky aktívnym. Práca tlmočníka (rovnako ani predajcu na trhoviskách v areáli vojenskej základne) nemusí predstavovať prejav politickej aktivity alebo presvedčenia. Zároveň podstatným v danom prípade nie je ani skutočné politické presvedčenie sťažovateľa. To sa javí byť nepodstatným najmä v prípadoch, kedy je údajný pôvodca prenasledovania presvedčený o spolupráci (kolaborácii) žiadateľa o azyl so skupinami osôb, ktoré vyznávajú odlišné politické presvedčenie a pod. (napr. americká armáda vykonávajúca mierové misie v krajine pôvodu sťažovateľa).

33. Pokiaľ pôvodcovia prenasledovania považujú spoluprácu sťažovateľovej sestry s cudzími ozbrojenými zložkami za vyjadrenie určitého protichodného politického názoru, pričom sťažovateľ ako hlava rodiny ju v tomto podporuje, resp. nebráni jej vykonávať túto činnosť, možno sa domnievať, že z takého správania mohol pôvodca prenasledovania vyvodiť, že aj on zastáva totožné politické presvedčenie a to bez ohľadu na to, či ho naozaj mal. V určitých situáciách nie je potrebné aby ohrozená osoba aktívne prejavovala svoje politické názory (verejne, výslovne) ale už samotná pasivita (keď sťažovateľ ani po vyhrážkach a útokoch prenasledovateľov nezabránil svojej sestre spolupracovať s americkou armádou) či neochota spolupracovať s pôvodcami prenasledovania môže byť (konsenzuálnym) vyjadrením politických názorov.

Podľa čl. 10 smernice č. 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany pri posudzovaní, či žiadateľ má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania.

34. Kasačný súd sa zároveň prikláňa k záverom žalovaným citovaného rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci H. a B. proti Spojenému kráľovstvu zo dňa 09.04.2013 (č. sťažností 70073/10 a 44539/11). Avšak aj v zmysle vyššie citovaného rozsudku spolupráca s medzinárodným spoločenstvom

by mohla v určitých prípadoch predstavovať pre niektoré osoby nebezpečenstvo zo strany Talibanu, pričom posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu takýchto osôb závisí na jedinečných okolnostiach prípadu. Aj podľa názoru kasačného súdu spolupráca sťažovateľovej sestry s ozbrojenými zločkami (tlmočenie) a zamestnanie sťažovateľa v areáloch vojenských základní za situácie, že sa tento už v minulosti stretol s vyhrážkami zo strany neznámych ľudí, bol fyzicky napadnutý a jeho otec následkom jedného z týchto útokov zomrel môže predstavovať potrebu poskytnutia medzinárodnej ochrany.

Podľa § 8 zák. č. 480/2002 Z.z. ministerstvo udolí azyl, ak tento zákon neustanovuje inak, žiadateľovi, ktorý

a) má v krajine pôvodu opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, národnostných alebo náboženských dôvodov, z dôvodov zastávania určitých politických názorov alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine a vzhľadom na tieto obavy sa nemôže alebo nechce vrátiť do tohto štátu, alebo

b) je v krajine pôvodu prenasledovaný za uplatňovanie politických práv a slobôd.

35. Najvyšší súd, v rozsudku sp. zn. 1SŽa/7/2016 zo dňa 07.06.2016 (ktorým zmenil potvrdzujúci rozsudok Krajského súdu v Bratislave tak, že predchádzajúce rozhodnutie žalovaného zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie) v súvislosti s týmto dôvodom o udelenie azylu poukázal na sťažovateľom predložený dôkaz: Príručka UNHCR: Posudzovanie žiadostí žiadateľov o azyl z Afganistanu (UNHCR Eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Afghanistan, 06.08.2013, dostupné na <http://www.refworld.org/docid/51ffdca34.html>), z ktorej vyplýva, že v závislosti od okolností prípadu, môžu byť v stave potreby medzinárodnej ochrany aj rodinní príslušníci a ďalší členovia domácností žijúci s ohrozenými osobami (prenasledovanými, resp. u ktorých je dôvodná obava z prenasledovania z dôvodu zastávania politických názorov) na základe ich vzťahu s týmito osobami.

36. Nebola pritom dostatočnou argumentácia žalovaného, ktorý v preskúvanom rozhodnutí odkazoval na poskytnutie doplnkovej ochrany, ako jednej z foriem medzinárodnej ochrany, nakoľko táto sa viaže na celkom iné dôvody (§ 13a zák. č. 480/2002 Z.z.) ako je to v prípade udelenia azylu. Vyššie spomínaná príručka síce neuvádza konkrétnu formu medzinárodnej ochrany, avšak sťažovateľ ako dôvod žiadosti o udelenie azylu v priebehu opakovaných konaní uvádzal obavu z prenasledovania zo strany Talibanu, z dôvodu zamestnania jeho sestier ako tlmočičok americkej armády, pričom čelil útokom a vyhrážkam s tým, že ako hlava rodiny má zabrániť svojim sestram v spolupráci. takto naznačený individualizovaný dôvod možno nepochybne podradiť pod dôvody uvedené v § 8 zák. č. 480/2002 Z.z.

37. Zásada tzv. materiálnej pravdy má v konaní o udelenie azylu svoje špecifiká spočívajúce v pravidelnej nedostatočnosti dôkazov preukazujúcich dôveryhodnosť žiadateľových tvrdení. Je na správnom orgáne, aby preukázal či vyvrátil pravdivosť žiadateľových tvrdení, a to buď úplne nevyvrátiteľne zistením presných okolností viažucích sa na tvrdenie žiadateľa o azyl, alebo aspoň s takou mierou pravdepodobnosti, ktorá nevyvoláva zásadné pochybnosti o správnosti úsudku správneho orgánu.

38. Konanie o medzinárodnej ochrane je špecifické tým, že je v ňom často nutné rozhodovať za situácie dôkaznej núdze, že ide o prospektívne rozhodovania (t. j. posudzuje sa opodstatnenie strachu z prenasledovania či riziko vážneho bezprávia v budúcnosti) a že nesprávne rozhodnutie má pre sťažovateľa obzvlášť závažné dôsledky.

39. Týmto špecifikám konania o medzinárodnej ochrane zodpovedá aj štandard a rozloženie dôkazného bremena, ktoré sú vychýlené v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Pokiaľ ide o bremeno tvrdenia v konaní vo veci medzinárodnej ochrany, to zaťažuje žiadateľa o medzinárodnú ochranu. V prípade, že žiadateľ o udelenie medzinárodnej ochrany uvádza skutočnosti podraditeľné pod taxatívny výpočet dôvodov pre udelenie azylu v zmysle ust. § 8 zákona o azyle, potom je potrebné žiadateľom

uvádzané skutočnosti konfrontovať so zisteniami týkajúcimi sa politického prostredia v krajine pôvodu žiadateľa.

40. Pokiaľ ide o bremeno dôkazné, to je už výraznejšie rozložené medzi žiadateľov o medzinárodnú ochranu a správny orgán. Preukazovať jednotlivé fakty je povinný primárne žiadateľ, avšak správny orgán je povinný zabezpečiť k danej žiadosti o medzinárodnú ochranu maximálne možné množstvo dôkazov a informácií, a to ako tých, ktoré vyvracajú tvrdenie žiadateľa, ako aj tých, ktoré ich podporujú.

41. V mnohých prípadoch však musí správny orgán rozhodovať za dôkaznej núdze, t. j. vtedy, keď nie je ani žiadateľ ani správny orgán schopný doložiť či vyvrátiť určitú skutočnosť, či tvrdenie žiadnym presvedčivým dôkazom, v takých prípadoch zostáva jediným dôkazným prostriedkom výpoveď žiadateľa a kľúčovým faktorom sa stáva posúdenie celkovej vierohodnosti žiadateľa a pravdepodobnosti, že k udalosti tak, ako žiadateľ vypovedal, naozaj došlo.

42. Ak uvedie žiadateľ o udelenie azylu v priebehu správneho konania skutočnosti, ktoré by mohli nasvedčovať záveru, že opustil krajinu pôvodu pre niektorý z dôvodov uvedených v § 8 zákona o azyle, je povinnosťou správneho orgánu viesť zisťovanie skutkového stavu takým spôsobom, aby boli odstránené nejasnosti o žiadateľových skutočných dôvodoch odchodu z krajiny pôvodu.

43. Špecifikom konania vo veci medzinárodnej ochrany je rovnako zásada, že pri splnení daných podmienok sa uplatňuje pravidlo "v prípade pochybností v prospech žiadateľa o medzinárodnú ochranu" ("benefit of doubt"). Ak sú dané skutočnosti, na základe ktorých možno predpokladať, že k porušeniu základných ľudských práv a slobôd žiadateľov o azyl došlo, alebo mohlo by vzhľadom na postavenie žiadateľa v spoločnosti, s prihliadnutím na jeho presvedčenie, názorom, správanie atď., dôjsť, a správny orgán nemá dostatok dôkazov o tom, že to tak nebolo, alebo nemohlo by v budúcnosti byť, potom tieto skutočnosti musí správny orgán v situácii dôkaznej núdze zohľadniť, a to v prospech žiadateľa o azyl.

44. Sťažovateľ v dôvodoch kasačnej sťažnosti uviedol, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Ustanovenie § 440 ods. 1 písm. f) S.s.p. nepochybne špecifikuje odňatie možnosti konať pred súdom (denegatio iustitiae), t.j. že ide o tak procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Správny súdny poriadok.

45. O procesnú vadu v zmysle § 440 ods. 1 písm. f) S.s.p. ide najmä vtedy, ak správny súd v súdnom prieskume postupoval v rozpore so všeobecne záväznými procesno-právnymi predpismi (najmä zákonom), a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 5 ods. 9 veta prvá S.s.p. majú účastníci v konaní pred správnym súdom rovnaké postavenie a správny súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv].

46. Ústavný súd uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

47. Sťažovateľ vytýkal odňatie možnosti konať pred krajským súdom z dôvodu absencie odôvodnenia napadnutého rozsudku v súvislosti s jeho žalobnými námietkami, keď namietal, že súd iba poukazoval na správnosť rozhodnutia žalovaného bez uvedenia dôvodov, hoci v správnej žalobe namietal viacero nedostatkov preskúmaného rozhodnutia (napr. posúdenie prisudzovaného politického presvedčenia, dôkazov predložených do konania). Z obsahu napadnutého rozsudku vyplýva, že krajský súd sa týmito argumentmi sťažovateľa, hoci išlo o o legitímne otázky, náležite nezaoberal.

48. Podľa názoru kasačného súdu odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu tak neposkytuje dostatok argumentačných podkladov na posúdenie ako sa vysporiadal s postupom žalovaného pri vydaní preskúmaného rozhodnutia, akými vlastnými úvahami sa súd riadil pri utváraní záveru o skutkovom a právnom stave veci a posudzovaní relevancie obsahu právnej argumentácie a námietok sťažovateľa uplatnených v správnej žalobe. Krajským súdom v odôvodnení vyslovené strohé konštatovanie o tom, že žalovaný postupoval správne v súlade s právnymi predpismi a preto správnu žalobu ako nedôvodnú zamietol je nepresvedčivé a predčasné a ako také neposkytujúce dostatočne jasný, zrozumiteľný a náležité odôvodnený výsledok svojej rozhodovacej činnosti, tak „aby sťažovateľ nemusel hľadať odpoveď na nastolenú problematiku v rovine dohadov, aby sa s prijatými závermi bolo možné stotožniť ako s logickým záverom procesu poznania nielen právnych záverov, ale aj záverov skutkových, z ktorých právne závery vychádzajú." (III. ÚS 311/07) a aby v dôsledku nerešpektovania uvedených požiadaviek, sťažovateľ nemusel v podstatnom obsahu opakovať námietky vznesené už v správnej žalobe pred krajským súdom aj v kasačnej sťažnosti proti jeho rozsudku.

49. Sťažovateľ uplatnený dôvod kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 písm. h) S.s.p., t.j. že krajský súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu bližšie nekonkretizoval, preto naň odvolací súd neprihliadal.

V.

50. Kasačný súd na základe vyššie uvedených úvah konštatuje, že krajský súd dospel k nesprávnemu záveru, keď žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného považoval za súladné so zákonom a správnu žalobu zamietol. Nakoľko samotné preskúmané rozhodnutie v spojení s konaním, ktoré mu predchádzalo, trpí vadami, ktoré ho činia nezákonným, kasačný súd nezrušil napadnutý rozsudok, ale považoval za potrebné rozhodnúť v zmysle § 462 ods. 2 v spojení s § 457 ods. 1 S.s.p. tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozsudku.

Podľa § 462 ods. 2 S.s.p. ak kasačný súd dospeje k záveru, že napadnuté rozhodnutie orgánu verejnej správy nie je v súlade so zákonom, a krajský súd žalobu zamietol, môže rozhodnutie krajského súdu zmeniť tak, že zruší rozhodnutie orgánu verejnej správy a vec mu vráti na ďalšie konanie.

51. O náhrade trov konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 1 a § 175 ods. 1 S.s.p. tak, že sťažovateľovi, ako úspešnému účastníkovi konania o kasačnej sťažnosti, nárok na ich náhradu priznal. V zmysle § 175 ods. 2 S.s.p. v spojení s dôvodovou správou k § 467 S.s.p. (teleologický výklad) o výške náhrady trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením krajského súdu.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku riadny opravný prostriedok n i e j e prípustný.